

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ – област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен руски език – Лексикология. Лексикография), обявен в ДВ, бр. 57 от 26.06.2020 г. за нуждите на катедрата по руски език към Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“
член на научното жури: доц. д-р Майя Димитрова Кузова
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)

Със заповед № РД 38-353 от 26.07.2020 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм включена в състава на научното жури за провеждане на така обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Единственият кандидат, участващ в конкурса, е гл. ас. д-р Надежда Петкова Делева от катедрата по руски език на СУ „Св. Климент Охридски“. Представеният от нея комплект материали е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника за прилагането му. Налични са всички необходими и описани в Заявлението документи с пълно текстово съдържание. Подлежащите на рецензиране научни трудове за участие в конкурса включват хабилитационен труд, 2 речника, 20 статии / доклади.

Общо представяне на кандидата

Надежда Делева е възпитаник на СУ „Св. Климент Охридски“ – магистър със специалност *Руска филология* (втора специалност *Българска филология*). Като докторант на СУ, през 2000 г. е защитила докторска дисертация на тема „Сопоставителное описание русских и болгарских пространственных предлогов (лексикографический аспект)“.

От 2011 г. и към момента д-р Делева е главен асистент в Катедрата по руски език към ФСлФ в СУ. Има дългогодишен педагогически, административен и научно-изследователски опит: като вузовски преподавател в СУ и в НБУ; като учител по руски език и литература; като инспектор по УД във ФСлФ на СУ. Водила е практически курсове по руски език, странознание, терминология, техники на писмения превод, писмено изложение, екскурзоводство; лектор е в дисциплините *Съвременен руски език – Лексикология. Лексикография* (за бакалаври-филолози) и *Двуезична лексикография* (за магистри). Придобитата през 2003 г. в Центъра за международно образование към МДУ „М. В. Ломоносов“ квалификация ѝ предоставя правата за разработване на тестови изпитни материали за нива А1-С1, за организация и провеждане на тестов контрол по руски език като чужд.

Кандидатката има доказани организаторски умения, компетентна е в координиране на идеи и мероприятия, активна е в съставителската, рецензентска, редакторска и издателска дейност, в работата по проекти в областта на русистиката, свързани и с международен обмен на студенти.

Общият педагогически и административен облик на д-р Н. Делева респектира. Водещ в подхода ѝ е стремежът в резултат на теоретичното обучение студентите да добият и така необходимата практическа зрелост, да бъдат мобилни, инициативни, подготвени за съвременните предизвикателства на преподавателската и преводаческата дейност. Преводаческият опит на самата Н. Делева е богат – превела е 8 книги и множество статии.

Обща характеристика на научната продукция на кандидата

Основната изследователска сфера на д-р Делева е лексикологията и лексикографията – научните ѝ интереси там са последователни, а съпоставителните

проучвания на езикови явления в руския и българския език преобладават сред публикациите. По темата на хабилитацията са 7 от представените статии и доклади от национални и международни форуми, 10 са публикуваните в чужбина.

Хабилитационният труд „Русско-българские аналогии (лексикографический аспект)“ (№1) отразява търсенията в областта на контрастивната лингвистика, акцентите са върху аспектите на „новата“ лексикография, пряко и тясно свързана с преподаването и с преводаческата практика. Н. Делева е привлечена от по-слабо изучени езикови единици, демонстриращи различни по степен разминавания във формалните, семантичните и функционалните си характеристики. Обхващането в речников формат на многопосочни наблюдения съответства на съвременните изисквания за лексикографско описание на езика (като компонент от научното му описание) и е сред първите опити за интегрално лексикографско двуезично описание – динамичният подход отразява *активна* гледна точка към *активното* битие на езиковата система. Принципите на системната лексикография са обосновани в обвързаност с актуалната (за руската лингвистика) обработка на корпусни данни и с понятието „езикова компетентност на говорещия“. Амбицията на авторката е да покаже, че тези принципи са перспективни за българската лексикография, че са приложими и за създаването на двуезични речници.

Специален в работата е интересът към съчетаемостта на думите като тяхно фундаментално свойство, разкриващо и общите, и частните им характеристики. Приветствам заявеното намерение да се компенсират установените липси: в съществуващите двуезични речници функционалният потенциал на лексемите не е отразяван или е посочван епизодично, отсъства и търсенето на пресечни точки между езиците. Прогнозният речник е двуезичен, двупосочен, преводен, тълковен, на съчетаемостта. Параметрите на активното описание го приближават до енциклопедичния и лингвокултурологическия жанр, то е полезно при превод, ориентир е при межкултурна комуникация. Обмислени са принципите на организация, оформянето на зоните с информация, подредбата и последователността, вътрешните връзки и препратки. Оценявам идеите в монографията като ценни и убедително представени.

На концепцията за интегрално описание на езика в двуезичната съпоставителна лексикография са посветени **статии и доклади**, публикувани (в страната и чужбина) в рецензирани и индексирани научни издания (№3, 5, 6).

Наблюденията си над тенденциите в лексикографията д-р Делева обобщава в проекти за речници и речникови статии (№11, 12); обмисля представянето на служебните думи в съпоставителни речници; аргументира нуждата от серии учебни двуезични речници на лексикалните аналози (№18, 19); защитава идеята, че речниците на лексикалните паралели са етап от съпоставителните изследвания на конкретни двойки езици; обосновава нуждата от създаване на електронни речници (№16, 14). Обзорът на руско-българските и българско-руски терминологични речници (№13) от периода 1944-2012 г. допълва наличните описи, а дългогодишните теоретични изследвания закономерно довеждат до реалното съставителство (в съавторство) на два двуезични речника (руско-немски / немско-руски и руско-български, №23, 24), публикувани съответно през 2005 г. в Щутгарт и през 2008 г. в Москва.

Наред с това Н. Делева насочва вниманието си и към редица **други проблеми**.

Върху системите за тестово изпитване (за определяне на ниво на владеене на руски език като чужд) и сертификационно тестиране в СУ (в резултат от двустранното сътрудничество с МДУ) е разработката, защитаваща тезата, че задачите пред системата за сертификационно тестиране не съвпадат със задачите на преподаването (№14). Откроява се серия публикации, които отдават или възразяват дължимата почит към

изтъкнати лексикографи и просветители, напомнят за идеите им и връзките помежду им. Информацията е допълнена със собствени наблюдения и анализи на архиви и основополагащи лексикографски трудове, някои представени за първи път (№7, 17, 21, 22). Показателен е интересът към проблемите на лингвокултурологията. Предложени са наблюдения над межкултурните особености на руски и български фразеологични единици, на национално значими концепти и базови метафори – изводите коментират варианти за преодоляване на трудностите при обучението, породени от разминавания в културните конотации, образната семантика, дискурсивните практики (№8, 9, 15, 20). По-широк е езиковият контекст на статията, проследяваща (в съавторство) линейно-синтактичните особености и историческата съдба на съюза **да** на фона на сръбски и словенски (№10).

Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки към съдържанието на материалите, а трайният интерес към лексикологията и лексикографията предизвиква доверие. Декларираните за участие в конкурса позиции са подкрепени документално; публикациите и цитиранията (посочени са **9 цитирания**) са отразени в библиотечни каталози и авторитетни бази данни.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Имайки предвид качествата на научната продукция, високата научно-преподавателска квалификация и успешната организаторска дейност на кандидата, намирам за съвсем основателно да дам **положителна оценка и да предложа гл. ас. д-р Надежда Петкова Делева да заеме академичната длъжност „доцент”** в научна област 2. Хуманитарни науки, направление 2.1. Филология (Съвременен руски език – Лексикология. Лексикография).

29.09.2020 г.

Изготвил становището:
(доц. д-р Майя Кузова)